

M. AALBERT 25.10.12

ARNE MIKK: Kes teatris töötab, peab teatrit armastama

“Sel ajal, kui mina teatrisse tulin, kõndisid seal veel legendaarsed Betty Kuuskemaa, Olga Mikk-Krull, ja Karl Ots oli minu garderoobikaaslane,” meenutab 60 aastat (55 lavastajana) Estonia katuse all töötanud Arne Mikk.

Oma tööjuubeli puhul otsustasite teha endale väikese kingituse ja minna kolmeks päevaks Veneetsiasse. Miks sinna?

Olen selles lummavas linnas olnud mitmel korral ainult lühikestel läbisõitudel. Polnud ühtegi etendust näinud ajaloolises ooperiteatris La Fenice, kus toimusid näiteks viie Verdi ooperi esmaesitused. Nelja teost nende hulgas (“Ernani”, “Attila”, “Rigoletto” ja “Traviata”) olen ka ise saanud lavastada.

See teater avati juba 1792. aastal, kuid oli tulekahju tõttu (1836 ja 1996) sunnitud kahel korral oma ukseid sulgema. Aga ta on tõeline “tuhas tõusnud fooniks”. Pärast viimast õnnetust algasid etendused taas 2003. aastal ning koos juurdeehitustega särab La Fenice oma endises ilus.

Nägin “La traviata” lavastust kaasaegses võtmes, ja kuigi Alfredo osa laulnud korea tenor jäi oma võimetelt ülejäänud ansamblile tunduvalt alla, väärts selles majas viibimine igal juhul Veneetsiasse lendamist.

Kas gondliga ka sõitsite?

Olen seda sõiduvahendit korra proovinud, seekord kasutasin min veetrammi ja käisin Igor Stravinski ning Sergei Djagilevi haudadel. Kuna olen kokku pannud Rahvusoper Estonia aastavahe- ruse ballikava pealkirjaga “Veneetsia karneval”, siis kogunes palju mõtteid ka selle ülesande lahendamiseks.

Enne lavastajaks saamist laulsite viis aastat Estonia teat-

ri kooris ja solistina filharmoonia poolel.

Filharmoonia korraldas sel ajal muusikaloenguid, sõideti mööda Eestit ringi ja nad va- jasid illustreatoreid. Minu jaoks oli see väike teenistus. Suviti käsi- sine esinemas estraadikavaga – Neeme Järvi mängis ksuülofoni ja Eri Klas löökpile, Sulev Nõm- mik ja Vello Viisimaa esinesid estraadikavaga ning mina laul- sin Harri Vasaraga duetti.

Igakuks tahab teatris ju solistiks saada ja solistid kasvavad just koorist välja.

Ainult Margarita Voites pole kooris laulnud, tema tuli Tartust. Mati Palm, Anu Kaal, Vol- demar Kuslap, Hendrik Krumm – kõik on kooris laulnud.

Ega teatris pole kerge de- büüti teha. Meid kõiki on mõn- da vanasse lavastusse sisse vii- dud. Mina käisin “Tormide ran- nas”, aerud käes, üle lava. Aga ma mäletan, kui ilusa häälega laulja võeti koori ja tal tuli eten- duses puukirvega üle lava min-

Kui TV 3 näitab saadet “Eesti otsib superstaari”, siis mõtled tahtmatult, et inimene, kes natuke viisi peab, võib tulla, laulda, nende hulgas valitakse parim, kes on paari kuuga kohe superstaar.

na. Ta viskas pärast selle kirve maha ja ütles, et ega ma pole tulnud siia lollri mängima.

Tänapäeval on terminid ja nende tähendus muutunud. Telesaadetes nimetatakse noor, kes peab viisi, kohe superstaariks. Maria Callas oli staar, ja mitte kunagi ei nimetatud teda su- perstaariks, lihtsalt suureks laul- jaks. Aga tema pealt sai näha, mida tähendab staaristaatus.

Tänapäeval oled paar rol- li laulnud, ja oled kohe prima- donna. See devalveerib laulja elukutse. Nii on meil neid su- perstaare nagu tähti taevas. Igal erialal on vaja suurt profesio- naalset ettevalmistust.

Järgmisel aastal saab Estonia maja 100aastaseks, aga teater ise on vanem – asutati 1906.

Paul Pinna kirjutab oma mä- lestustes, et kuigi me töötame nüüd uues majas, on see vana Estonia, kus alustasime, olnud tema jaoks kõik – koos primitiiv- se üldgarderoobi ja “lõhnava” WCga, mis tähendab ja kinnitab ka sellele põlvkonnale omast an- dumust ja pühendumist.

Tänapäeva teatris me mui- dugi ei kujutaks ette, et keegi soostuks ametlikult üldse sel- listes tingimustes töötama. Aga just niimoodi on elus paljude asjadega alustatud – nappide võimaluste, suure tahte ja pü- hendumisega.

Ka selles tolle aja uues teatri- majas, kus tingimused tohutult muutusid, jäi alles see boheem- laslik vabadus ja pühendumine teatril. Aga sel ajal, kui mina teatrisse tulin, kõndisid seal veel legendaarsed Betty Kuuskemaa, Olga Mikk-Krull, ja Karl Ots oli minu garderoobikaaslane.

Kui Estonia teatrisse tuli ooperisse “Don Carlos” külalisse- na laulma Metropolitan Ope- ra metsosopran Grace Bumbry, kaeti lavatagused, aknad, trep- pid ja proovisaal seinad riide- ga, et tolmukord välja ei pais- taks. Kõrge külaline ei näinud seal astudagi. Kas see pole üks- nes kunsthoim?

Praeguseks on La Scala to- taalselt remonditud, ka lava taga ei ole sellist tolmu. Aga näiteks Buenos Aireses, kus mul on õnnestunud kaks lavastust teha, on kuulus teater, kolm ja pool tuhat kohta saalis, hea akustika, aga lavatagused ruu- mid kõik vanad ja närtsinud.

Niisuguseid teatreid on pal- ju, neid ei jõutagi korda teha ja ehitatakse palju uusi. Kuid teistest küljest näitab seda, et ei ole olemas ooperi “surma”, mida on palju ette ennustatud, sest kogu aeg ehitatakse juurde uusi ooperimajasid. Need ho- norarid, mida praegu tipplaul- jatele makstakse, ei olnud maa- ilmakuulsas Maria Callase ajal üldse mõeldavad.

Teater on tegelikult rohkem kui töö, glamuurne ametikoht, mida tavaline inimene õieti tööks

ei peagi. Mis kunst see on lau- da igal õhtul sama laulu...

Teater on oma tegemistes, kuidas öeldagi, väga tõsine asi ning selleks on vaja kohutavalt suurt tööd ja ettevalmistust. Muusikute, pianistide, viiuldajate või siis lauljate ettevalmis- tusaeg on ju tohutult pikem kui ühegi teise eriala puhul.

Itaalia ooperilaulja Titta Ruffo laulis “Sevilla habemeajajas” oma kuulsat kavatiini, saalist tuli mürisev aplaus, aga tema võttis lava taga tuletõrjuja sül- le ja ütles: tead, sõber, viisteist aastat tagasi ma tahtsin seda kavatiini niimoodi laulda ja täna tuli välja. Mis tähendab, et laulja ei saa kunagi “valmis”.

Ja millised on need inimesed, kes teatrisse tulevad, seal pikka aega töötavad, sinna ka jäävad – dirigentidest õmblejateni?

Arne Mikk

■ Sündinud 18. aprillil 1934
Viljandis

Haridus

- Viljandi 2. keskkool 1952
- Tallinna muusikakool, professor Aleksander Arderi lauluklass 1956
- Tallinna Riiklik Konservatoorium 1961

Töö

- Rahvusooper Estonia ooperikooris 1952–1955 ning 1961–1963
- Estonia teatri muusika- ja kirjandusala juhataja 1963–1966
- Estonia lavastaja assistent 1966–1970. Sel perioodil esines ka sooloproffides
- Stažeeris lavastajana Berliini Komische Operis 1972 ja Moskva Suures Teatris 1974–1975
- Estonia Rahvusooperi ooperilavastaja alates 1970
- Peanäitejuht 1978–1995
- Estonia loominguiline juht alates 2002, praegu ooperilavastaja, ja direktor Aivar Mäe nõustaja
- Õppejõuna alates 1976. aastast Eesti Muusikaakadeemias

Looming

- Lavastanud Giuseppe Verdi "Aida", "Attila", "Luisa Milleri", "Traviata", "Nabucco", "Macbethi" ja "Ernani", Modest Mussorgski "Boriss Godunovi", Eduard Tubina "Reigi õpetaja" ja "Barbara von Tisenhuseni"; Giacomo Puccini "Boheemi", Richard Wagneri "Lendava hollandlase" jpm

Tunnustus

- Valgetähe III klassi teenetemärk 2001
- Aasta isa 2002

Estonia valmistub Veneetsia karnevaliks. Arne Mikul aitavad uusaastaballi kostüüme valida kostüümiala juhataja Alri Parafimnitis ja ballettmeister Marina Kesler.

Estonia valmistub Veneetsia karnevaliks. Arne Mikul aftavad uusaastaballi kostüüme valida kostüümiala juhataja Airi Paralmnits ja ballettmeister Marina Kesler.

Kes teatris töötab, peab teatrit armastama. Teisiti pole see mõeldav. Ma mäletan, kuidas ükskord, kui kostüümid ei olnud veel valmis, tuli kogu teatri personal, ka teatri raamatupidamine, appi nõo pe ette õmblema. Mitte nii, et see pole minu töö ja tegelen ainult ühe asjaga.

Mis on vanade heade aegadega võrreldes veel muutunud?

Kui võrrelda seda Estoniat, kus meil oli võimas kaader, oleks tol ajal "Wallenbergi" oma jõududega ära laulda olnud väga raske. Ja samas ei saa me praegu oma teatri koosseisuga isegi Giuseppe Verdi "Trubaduuri" kokku panna.

Draamateatris kaebame noorte näitlejate diktsiooni üle, aga nad on võimelised vehklema, liikuma, turnima, tantsima. See ettevalmistus on meeletu,

nii et iga ajastu toob midagi oma põlvkonna kaudu juurde ja kaotab seal vahel midagi...

Voldemar Panso ütles, et ega uus teater pole parem kui vana, aga ta on teistsugune. Kuid kui teater on professionaalsel tasemel, siis on teater ka elujõuline.

Ma mäletan väga hästi "Otello" esimest proovi, kui koor ja orkester Neeme Järvi taktikepi all kõlama hakkasid. 1971. aastal Roomas konkursi võitnud Neeme Järvi staatus tõstis järevalt dirigendi rolli. Taktilööjatest kasvasid nagu laviin uued noored dirigendid – Eri Klas, Peeter Lilje, Paul Mägi, Vello Pähn. See oli Neeme Järvi suur eeskuju toleaegetes oludes.

Mõnikord peab mõtlema ja normaalse inimese moodi elama.

Kui mul on suvepuhkus, siis niidan Hiiumaal heina, talvel

suusatan, mitte sellepärast, et see on moodne, vaid liikumisvajadus sunnib. Minu meelest on noorte häda see, et nad istuvad meeletu aja arvuti ja televiisori ees. Nad ei ole enam kahe jalaga maa peal, vaid rohkem virtuaalses maailmas. On väga oluline, kui unelmate vahel saab tegelda ka reaalse maailmaga.

Partner elus ja muusikas on teil abikaasa?

Oma abikaasa ma leidsin tänu meie ühisele tuttavale

Kui võrrelda seda Estoniat, kus meil oli võimas kaader, oleks tol ajal "Wallenbergi" oma jõududega ära laulda olnud väga raske. Ja samas ei saa me praegu oma teatri koosseisuga isegi Verdi "Trubaduuri" kokku panna.

1959. aastal Villem Reimanni ooperi "Kadunud rannad" ajal. Tema oli näinud laval Milvi Laidi, oli juba lapsest peale teatris kõik sõjaaegsed etendused ära vaadanud.

Vedas mind draamateatrisse, kinno. Ka televiisorit vaatas palju rohkem kui mina.

Kunagi tegite televisioonis koos poeg Mart Mikuga ühe hooaja "Ooperitundi". Mis sellest sai?

Õeldi, et kui te tahate seda jätkata, siis leidke endale spon-

sor. Ega mina ei pea ju ennast televisiooni pakkuma.

Ma ei mõista, miks televisioon ei saa tiht või teist sümfooniakontserti üle kanda. Estonia lavastusi, erinevalt "Wallenbergist", pole peaaegu kümmeviisteist aastat salvestatud. Mis on minu jaoks kurb näitaja.

Vanasti tegelesime me sellega väga aktiivselt. Eri Klasi ja Neeme Järviga on salvestatud õnneks palju oopeleid. Ja kui Hendrik Krummiste, Anu Kaalust, Margarita Voitesest mõnda saadet teha, on meil näidismaterjali lademes võtta.

Aga – kes praegu teatris laulavad, nendest pole peaaegu üldse midagi. Seetõttu on jutore, kui ma näen televiisorist mõnda eesti sportlast, kuidas ta kümme aastat tagasi olümpiamängudel võistles. Need kaad-

rid on olemas ja seetõttu tundub natuke ebaõiglane, et see maht, mida me eraldame sportile, pole võrdne sellega, mida me eraldame kultuurile ja teatritele.

Ain Anger tuli sügisel Estonia Rahvusooperisse esimest korda nii-öelda külalisena laulma Mefistot Charles Gounod'i "Faustis". Kas televisioon kasutaks seda ära, et teha Angerist üks portreesaade, kuidas valmib Mefisto?

See oleks ka meie televisiooni poolt tunnustus või tähelepanuavaldus ühele eesti lauljale, kes järgmisel aastal laulab juba La Scalas Richard Wagneri ooperis "Lendav hollandlane". La Scalasse ei lasta kaameraga sisse, aga Estonias oleks see võimalik.

MARVI TAGGO